

הדפסת התלמוד הבבלי בשני בתי הדפוס (1834-1836)

התלמוד הבבלי הוא היצירה היהודית היסודית והחשובה ביותר בעולם הלימוד היהודי המסורתי.¹ התלמוד מורכב ממספר רב של כרכים והדפסתו דרשה אמצעים כלכליים וטכנולוגיים מורכבים ורבים. במהלך השנים חוברו פירושים רבים לתלמוד, והמדפיסים הוסיפו אותם למהדורות התלמוד, בשל כך הדפסתו הפכה ליותר ויותר יקרה ומורכבת. חשוב לציין כי למעלה משליש מהכותרים שהודפסו במשך השנים אצל משפחת שפירא היו מסכתות מהתלמוד, ללמדנו עד כמה היתה הדפסת התלמוד חשובה לקיומו של בית הדפוס.² כבר בשנים הראשונות לפעילותו של בית הדפוס הוציאה משפחת שפירא לאור הדפסה של התלמוד (החל משנת 1800). הדפסה זו נתמכה כלכלית על ידי האדמו"ר מחב"ד, רבי שניאור זלמן בן ברוך מלאדי, ובהתאמה הרווחים היו רובם של האדמו"ר ורק שישית הועבר למשפחת שפירא.³

לאחר שמכר את כל עותקי ההדפסה הראשונה קיבל משה שפירא מהאדמו"ר את זכויות ההדפסה⁴ ובין השנים 1808 ל-1813 הוציא בית הדפוס של משפחת שפירא לאור מהדורה נוספת, מפוארת מקודמתה, של התלמוד, מהדורה זו יצאה פעמיים בשתי הדפסות צמודות זו לזו (הדפסה ראשונה 1813-1808, הדפסה שניה 1822-1816).

לקראת ההדפסה של התלמוד בבית הדפוס של שפירא, דאגו אנשי בית הדפוס לאסוף הסכמות מרבנים שונים שבאמצעותם שמרו על זכויות היוצרים שלהם. משמעות ההסכמה היתה איסור על מדפיסים יהודים אחרים להדפיס הוצאה נוספת של התלמוד במשך עשרים וחמש שנה. מעין זכויות יוצרים של העולם המסורתי המעוגנת בהלכה היהודית, ובמקרה הזה הסתמכה על גדולי הצדיקים בחסידויות של אותם ימים ובראשם רבי שניאור זלמן מלאדי מייסד חסידות חב"ד.⁵

¹ Dolgopolski Sergey, What is Talmud? - the art of disagreement, Fordham: 2009.

Jay M. Harris, Talmud Study, The Yivo Encyclopedia,

https://yivoencyclopedia.org/article.aspx/Talmud_Study

² ראו: אוצר הספרים הממוחשב אצל בית המסחר לספרים וינוגרד-רוזנפלד.

³ שניאור זלמן מלאדי, אגרות קודש, ברוקלין: 2012. עמ' רמ"ט-רנ"ב.

⁴ שם, עמ' שני"א-שני"ז.

⁵ דיון ארוך בהסכמות לתלמוד במהדורות הראשונות בדפוס סלאוויטה ראו אצל מרווין הלר לעיל הערה 6.